

indeholder farvestoffet *egerødt* og giver kraftige grå og sorte farver (62), bladene køligt blågråt (63), med egessavspåner blev i Jylland farvet lavendelblåt (64), som sådan anvendt af farver i Hobro endnu o. 1870 (59, 65).

Som gift for mus anbefales 1818 at udlægge hvedekorn opblødt i stærk lud af egens aske (66). – Urin i en potte med egessavsmuld stillet under sengen samlede lopperne (67).

Afskallede, flækkede agern skoldet i kogende vand, derefter ristet i smør og knust blev mange steder brugt som kaffeerstatning (68) og regnet for den bedste (Sundeved o. 1880; 69) samt meget styrkende og sund (70), sml. s. 285; den kunne også blandes med kakao til »agernkakao« (o. 1918; 71); ved begyndelsen af 1900-t var brugen næsten ophørt, men den genoptoges under første verdenskrig (72). »Ageren var dengang [o. 1850] både større og knap så bitter som nu om dage« (Vejleegnen; 73), men 1906 kaldes det et »usundt surrogat for den rigtige kaffe« (74).

Omkring 1890 og 1930 fandt egens ved følgende anvendelse i procenter (54):

Skibsværfter	33	6
bødderindustri	48	1
vognfabrikation	10	8
møbler	4	35
jernbanesveller	2	15
redskaber, værktøj		15
diverse	3	20

Hugståret 1922–23 gav ca. 80.000 kubikmeter egetræ, heraf 40.000 m³ gavntræ (75). Omkring 1938 blev ca. 3000 m³ anvendt til både, kuttere og mindre fragtskibe, 6000 m³ til møbler og vogne, 2000 m³ til tømmer (hus- og havnebygning, maskintømmer etc.), 2500–3000 m³ til parketgulve og fustager (øl, vin) samt betydelige kvanta til hegnspæle, bundgarnspæle o.a. – i alt ca. 10.000 m³ vedmasse (54).

Eg benyttes til husbygning, møbler (også moseeg), skibe, bjælker, krumholter, bindingsværk, brobygning, brænde, bundgarnspæle, bænke, både, døre, finér, parketstave, slidtrin på trapper, gulve, faskiner, bolværker, vandledninger, hegns-pæle, afstivning, kar, legetøj, træsko, smykker, blyanter, modeller, spadesrestokke, sveller, trækul, vinduesrammer, fustager, vognhjul, er det bedste ved til drejerarbejder (77).

De jyske hyrdedrenges *kastestok*, *kylekæp*, *foer* (fåre) *-kæp*, *hjordkæp*, *fækæp*, *højverkølle*, *-kæp*, *drivekølle* eller *klondtkæp* var oftest et rodhug-

Egebark. (ES).

get ca. 75 centimeter langt egeskud, i den tykke ende evt. forsynet med et søm. Stokken blev med stor kraft slynget mod får og køer, der kom på afveje. Forbogstaver, mærker for antal dyr eller datoer, slyngornamenter o.a. (s. 264) var gerne skåret i kæppen, og den skulle helst have et kors i den ene ende, ellers måtte andre drenge brække den itu. Drengene morede sig også med at udkære en fåreklov i kæppens ene ende og trykke »fårespor« i fugtig jord (78). Af tykke barkflager skærer børn små biler eller skibe, hvormed de kører/sejler på et landkort (Fyn); et udboret agern med stift strå er drengens cigaret-pibe, eller et agern med frugtskål stukket på pind agerer en pibe (79). Frugtskålene er pigebørns tekopper, når de leger »komme fremmede« (80), skålene trædes på snor til hals-smykke (81).

LITTERATUR: (1) 194 3,197; (2) 739 2,660ff; (3) 339 139f; (4) 690 4,203f; 308b 214; (5) 323 1960, 198f; (6) 941 17f,29,32,38,47; 549 11; (7) 413 12; 339 77; (8) 418 39,41; (9) 512 1899,670; (10) 418 27, 30,33; 941 40; (11) 92 32,1949,139; (12) 497 2,1950, 63 og 3,1956,23; (14) 622b 52; (15) 653 1802.2,345; (16) 996 5,1940,30 og 10, 1945,159; (17) 194 3, 1790,197; 353 111; (18) 249 1,178; (19) 276 3/11 1963; (20) 488f 1,43f, 488g 3,7; (21) 418 100,121,

Hedegården »Ansgaard« ved Karup. På de forblæste, sandede jorder trivedes kun egekrat, hvis skæve og krogede grene man var henvist til at bruge i bindingsværket. Foto: Dansk Folkemuseum, Brede.

130f; 549 20; 328e 89; 342 1914,72f,83f, 398 1806, 847; 996 1953,171; 510 1,517; (22) 942 64; (23) 806l 61f; (24) 677 1757,509; (25) 228e 2,392; 794 8,193; 996 5,1940,30; 1007 1896,103f; 278 8,1935,101; 760 152; 418 36; (26) 996 5,1940,30; 806l 58; (27) 1007 1900,65; 996 1953,22; 342 8,1914,68; (28) 944b 51; 342 1914,61; 57c 1,1808,266; (29) 488 8,1886,116 jf. 228e tb. 168; 353 56; (30) 342 1914,61; (31) 794 8, 193; 1007 1896,103f; (32) 278 8,1935,101; (33) 178 1935,49; (34) 670 (tillæg) 1,1801,82; (35) 878 1,10; 488d 44; 996 1940,29; 806j 62; (36) 107 1939; (37) 520 35; 885 18,1942,72; 228e 1,238; (38) 582 87; (39) 510 6,350; (40) 263 1909,55; (41) 531 51; (42) 739 2,1800,661f; 398 1806,847; (43) 880 1809,23f; (44) 189 4,388; (45) 557 28; (46) 885 22,1946,16; (47) 278 5,1932,180; (48) 594 1,1892,185; (49) 328c 45; (50) 1010 24,1936,27–32; (51) 449 1938,43; (52) 355 1932,318; (53) 245 2,1889,92; (54) 147 182,210, 242; 245 2,1889,98; (55) 304 461f; (56) 1004 38; (57) 696 345f; (58) 398 1806,847 og 1821,964; (59) 728c 4,1768,262 (Djursl.); 57c 2,1810,106; 488g 3,59; (60) 488r 41; (61) 634 19105,12130; (62) 525b 13; (63) 946 17; (64) 728c 4,262 (Djursl.); 57c 2,1810,106 jf. 998 225f (o. 1835); (65) 185 1927; (66) 662 4,2,81; (67) 488i 6,2,321; (68) 727 1796,741–45; 182 2,2, 1804,93; 634 19701 (Himmerl. 1914–18),12048 (Von-

sild o. 1875),11968 (Falst. o. 1900); 760 276; 449 1938,44; (69) 634 13408; (70) 449 1936,24; (71) 480 17f; (72) 634 12173; (73) 955 1926,22; (74) 597 69; (75) 312 79; (77) 597 364; 304 405; 599b 1,288f; 774 47; 927; 950 152; (78) 884 1897,213; 342 1914,72f, 83f; 955 1918,49f (o. 1840); 328e 57ff,164f; 228e 1, 207,720 og 2,194,347; 153 2,1928,88; 92 30,1945,145, 147; (79) 107 1965; (80) 783b; 730b 90; (81) 436 18.

LÆGEMIDLER

Christiern Pedersens lægebog 1533: Vandafkog af bark og blade til hovedvask mod håraffald (1a), blade og mellem bark af unge ege til badning mod filipenser (2b), stammens saft drikkes i vand eller øl mod epilepsi (7b), dekokt af unge ege eller af mellem barken drikkes for blodspytning (18b, 34a), mod diarré bades anus med dekokt af mellem barken (41a), destilleret vand af bladene drikkes for diarré, eller afkog af frugtskålene i eddike og vand lægges på maven (41b), vin- eller øldekokt af egern af unge ege drikkes for tarmvrid (47b), af agern eller mellem barken for blodshot (49a); mellem barken indgår i omslag mod for stærk menstruation (66b), eller ristede og pulveriserede agern blandet med vejbredudtræk holdes under patienten (67a); knuste ege-

blade lægges på friske sår (80a), mod helvedsild (udslet) et plaster af eddike- og vanddekot af mellem-barken eller grønne agern (83a), knuste agern indtages med vin eller øl mod forgiftning (85b). Simon Paulli 1648, 280, 389: mod løse tænder skylles munden med granatæbleskaller kogt i egebladsudtræk eller smedjevand; ristede og knuste agern indtages for diarré og blodsot, mod sidstnævnte sygdom kan også indtages »de små druer eller bær, som om foråret vokser på roden af egestumper«; en salve af frugtskallerne og mellem-barken hindrer abort, stiller menses, ligeså destilleret vand af bladene, som desuden modvirker blodspytning; vinafkog af den grønne mellem-bark til mundskylning for tandpine; de knuste blade læger sår.

Saften af en smuk og kraftig eg, anboret om foråret, drikkes for brystsyge (tb?); dør træet, må patienten også dø, men gror det videre, bliver han rask og får egens styrke (1). – En te af nyudsprungne, tørrede knopspidser drikkes for åndenød (SSlesvig; 2).

For gigtmerter indtages et vandafkog af egesavsmuld m.m. (3) eller røges med spånerne af gamle ege (4). – Kogte egeblade lægges på brok-skade (5). – Friske, knuste agern indtages med vin for blod i urinen (6), mod »koldpis« spises agern (7). For nyregrus og blæresten hjælper grøn egebark kogt i vin (o. 1720) eller brændevin (Falster; 8); mod blæresten spises stegte agern mikkelsdags morgen 29/9 (1632; 9).

Egebark indgår i råd for nedfalden endetarm (begyndelsen af 1400-t, 1856; 10), umodne, pulveriserede agern m.m. i regnvandsafkog for livmoderfremfald (7). Pulveriserede agern stiller for kraftig menstruation (7), og mod svækkelse efter menses indsprøjtes brændt egebark og jernpulver i vand (11). Dekokt af barken er et folkeligt abortivmiddel (12). Ni tørrede og knuste agern indgivet i vin letter svær nedkomst (begyndelsen af 1700-t; 13).

Dekokt af barken mod feber og lungelidelser (Thy; 21). – Revne agern indtaget i vand om aftenen virker sveddrivende (14). – For blodsot spises agern samlet mikkelsmorgen, mod blodspytning drikkes et vin- eller øldekot af unge ege med barken (1632; 14). – Friske agern spises mod halsbrand (15). – Mod dysenteri: ølafkog af bladene (1768; 16) og diarré: et vandudtræk af eller pulveriserede blade (17); knuste agern modvirker forstoppelse (VJylland o. 1880; 18).

Egeblade vædet med brøndvand lægges på smertende øjne (19). – Sår bades med et udtræk, maddiker i sår fordrives af dekokt og pulver af

egebark (o. 1450; 20). Pulveriseret bark i omslag på vædskende sår (Thy; 21); de friske evt. knuste blade (Falster, VJylland: kogt i øl) er sårslægende (22), bladene blev lagt på skinnbenssår (Fyn; 23), først opblødt i urin (1632; 24); en på særlig måde afskåret gren stiller blod og læger sår (24), sml. ask bd. 4. Urene sår bades med vandafkog af den indvendige røde bark (25), alle slags sår og eksemmer fik en salve af egebarksafkog og pibeler (NLangeland o. 1900; 26). Regnvandet, som har samlet sig i gamle egestubbe, indtørres f. n. o. a. udslet (4), fordriver vorter (Sønderjylland, Fyn; 31). Afkog af barken på hudløshed (Tåsinge; 27); egeløv trækker og læger sår efter rosen, erysipelas (28). Frostsyge lemmer bades med barkafkog (29) eller pålægges bladene kogt i bøgeaske og hønsemøg (30). Benedder er på Fyn behandlet med dekokt af unge eges bark eller blade (31). Pulveriseret bark kogt i vand til omslag på koldbrand (32); fødder med »svamp« bades i afkog af unge egeskud (Fåborg o. 1920; 12). – For halsonde, sår i halsen drikkes med øl knuste agern og laurbærblade (13) eller gurgles med dekokt på bladene eller mellem-barken (25).

For tandpine skylles munden med egeløv og solbærblade kogt i eddike (1614; 33), på tanden lægges tørrede, pulveriserede egeblade blandet med ingefær, mastiks og eddike (1732; 34) eller dekokt af barken hældes i den hule tand (1852; 35). Tørre og knuste blade læger tandkødet (4), pulveriseret egebark og stødt kanel giver et tandpulver (36).

Mod håraffald bades hovedbunden med dekokt af bladene og/eller barken (37).

Galæblerne på bladene er bl.a. blevet båret om halsen for tandpine (38) og bylder (39).

Den såkaldte *agernkaffe* (s. 283) blev regnet for meget sund og styrkende, derfor anbefalet og drukket for børns og unge pigers kirtelsyge (40), mod blegsot og brystsyge (Fyn; 41), sten-smerter og svindsot (4), kroniske katarrer (42), forstoppelse (43), gigt (Fyn, Falster; 44), strubehoste (30) og »hvid flod« = leukorroe (19).

Galæbler på egeblade. Træsnit fra Simon Paulli: Flora Danica, 1648.

Egeblade er anført i farmakopeen 1772, agern i farmakopeen 1893; barken er officinel = føres på apoteker.

Man mente, at agern kunne gro videre i kvæg og give sygdomme (1600-t; 45). Jyske bønder hævdede, at køerne fik blod i urinen, når de åd egeblade (46), mod sygdommen indgav man knuste agern (MSjælland; 47), tørre agern eller pulveriseret egebark (48), øldekokt af barken (Sønderjylland; 49), et vandudtræk af barken eller grønne egespåner (1749; 50). I et magisk råd skal grønsværen graves op og vendes med en egepind (51). Frisk grøn bark kogt med alun i øl skulle modvirke kreaturers »blodsot« (52).

For diarré, især hos kalve, indgaves asken af egeblade med mælk (Slesvig; 53), mælkeafkog af barken (54), dekokt af unge egekviste, malurt og salvie, eller egeblade og knuste laurbær i mælk (Sjælland; 55). – Vandafkog af barken sprøjtes i børen mod råddenskab (56). – For oksens ondartede klovesyge bades med egebarksudtræk og jernvitriol (45).

Havde hesten ædt »giftige« vandkalve (biller), indgav man den agern i vin (1700-t; 57), for blodstallen (hæmoglobinuri) ungt egeløv plukket mellem påske og pinse, for luttetal (polyuri) egeblade, for springorm (malleus) den inderste bark (57).

Fårene holdt sig »sunde og muntre«, når de om vinteren et par gange ugentlig fik sildehoveder og egeblade (58), mod fårets kopper hjalp vandudtræk af bark og blade (Bornholm 1756; 59). – Ristede olden blev givet svin for diarré (57). – Hundens eksem kunne bades med dekokt af barken (12). – For bugløb (diarré) hos gæs indgaves et vandafkog af agern (60).

LITTERATUR: (1) 830 8,1887,38; (2) 161 1906/23: 3341; (3) 488o 231; (4) 451b 83f; (5) 328f 1,206; 488o 224; (6) 328f 1,219; 342 1934,37; (7) 488o 150, 160f; (8) 488o 189; 865 199; (9) 488o 88,188,191 (o. 1720); (10) 15 80; 32 67; (11) 187 24; (12) 107 1945, 1963; (13) 488o 102,137; (14) 488o 65,107; (15) 485 1819,71; 408 6; (16) 488o 118 jf. 1009 24,1936,133; 739 2,1800,663; (17) 488o 117; (18) 634 12077; (19) 186 14,29; (20) 348b 31,35; (21) 634 17630 sml. 739 2,663; (22) 739 2,1800,663; 451b 83; 634 14741 (SØFyn); 488o 196; 865 197; (23) 519 128; (24) 488o 60,62; (25) 32 67; (26) 634 12680; (27) 413 100; (28) 488o 174 jf. 175; (29) 954 22/1 1947; (30) 408 30, 72; (31) 820; 19 273f; 278 1929,94; (32) 485 1819, 46f; (33) 902h 3; (34) 665f 25; (35) 282 8; (36) 83 43; (37) 488o 146 (1632); 328f 1,41; 19 274; 820; (38) 1008 23,1936,691; (39) 854 5,1936,112; (40) 182 2,2,

1804,93; 186 14f; 282 13; 488o 147; 546 1935,124; 449 1936,24 og 1938,44; 634 12196 (ØFyn); (41) 519 25; (42) 182 2,2,1804,93; (43) 488o 128; 328f 1,207; 865 194; 634 11968 (Falster); (44) 519 128; 634 11968; (45) 83 165,187; (46) 739 2,1800,663 jf. 83 172; (47) 1008 4,1916,598; 83 174; (48) 83 174; 510 1,518; (49) 999b 213; (50) 194 2,1790,472; (51) 488i 6.1,87; (52) 328f 2,110; (53) 677 1757,690; (54) 512 7,1874,120; 510 1,518; (55) 57 2,1803,393,424; (56) 510 1,518; (57) 83 70,82,128,302; (58) 951b 71; (59) 178 9,1942,27; (60) 512 25,1892,761.

OLDENSVIN; NÆRINGSMIDDEL

»Hvortil agern anvendes i vore lande véd enhver, nemlig til svinenes mæskning« (1761; 1). Men ikke hvert år kunne de drives »på olden«. Misvækst på korn var slemt, men i skovegne værre, hvis agernhøsten slog fejl, for svinene gav det vigtigste til familiens ernæring og de faste udgifter. »Nu kommer faste grise, · de bærer bondens pris. · I olden er de visse · at løse gælds bevis« (1670; 2). I majvisen bad man:

Giv olden god, velsign vor skov, · giv flæsk på bord, dit navn til lov (3).

Rigelig frøsætning indtræffer hvert 3., 4. eller 6. år (4); der meldes om oldenmangel i MSjælland 1585, 1646, 1658, 1666 og 1715 (5), særligt gode oldenår var bl.a. 1590, 1616, 1644, 1727, 1848, 1853, 1857, 1860, 1869, 1888 og 1915 (6). Skinnede solen allehelgensdag 1/11 på træernes toppe, fulgte et godt oldenår, og svinene blev meget fede (1633, 1860; 7); sml. bøg bd. 2.

»Når ejeren besøgte sin skov, dvælede hans øje ikke ved de træer, som kunne levere bedst gavntømmer og brændeved, hvorimod han udforskede, om ... de lovede en god oldenhøst og rigelig *oldengæld*« (8). Denne afgift, som bønderne måtte betale i rede penge eller med hvert 10. svin, var faktisk den eneste direkte indtægt, ejeren havde af sin skov, mange herremænd fik 4000 rigsdalere årlig (9). Oldengælden blev der ved det vigtigste mål for skovens værdi og omtales altid ved mageskifte, ejendomssalg, vurderinger osv.

Oldengælden nævnes allerede 1468 (se nedenfor) og 1483 (Maribo; 10). 1656 var på Fyn og i Jylland 1 tønne hartkorn sat lig med 24 svins olden, på Lolland-Falster 32, for adelen 48 efter landgildetaksten (11), og der betaltes 8–16 skilling pr. svin. En forordning om oldengæld 1672 gav faste takster; ved matrikuleringen 1688 blev alle skoves beskatningsevne delvis ansat efter oldenudbyttet: et areal, der kunne føde gennemsnitlig 24 fuldvoksne (3-års) svin, blev regnet som 1 td. skovskylt hartkorn. Bestemmelsen

Svin på olden. Stik fra J. Tüntzer: *Der Dianen hohe und niedere Jagdheimniss*. København 1682. Det kgl. Bibliotek.

gjaldt for størstparten af vore skove lige til 1903 (12). 1804 ansloges, at en skov med 2500 store og mellemstore ege gav olden til 100 svin og havde en foderværdi af 500 rigsdalere (13). 1798 fik godsejerne 12–24 skilling pr. svin, men »bonden var vel bedre tjent med at have agerland i stedet for deres ege- og bøgeskov« (14). »Når Gud giver velsignelse med olden, må ingen fordriste sig til, når de kommer i skoven, at afslå og sanke eller hjembære nogen slags olden«, hedder det i Hans Rostgårds vedtægt (1600-t) for Frederiksborg amt (15). – I begyndelsen eller midten af oktober blev skoven »lyst i fred« af fogeden, som ud fra oldenmængden på skovbund og i træer omhyggeligt vurderede den til så og så mange »svins olden«. »Til fedning bruges allehånde frugter. De letteste er agern og bog. Når der falder megen olden på ege- og bøgetræerne, drives svinene i skoven og fedes i 4 til 6 uger« (1798; 14). Fra mikkelsdag 29/9 kørte eller drev man dyrene til skovs, hvor de helst ikke måtte blive efter mortensdag, så gik det for hårdt ud over skovens selvfornyelse (16). Svinene søgte gerne ly i gamle hule egestammer

(Tåsinge; 17); en hul kæmpeeg på Gyllingnæs blev til 1847 brugt som svinesti (18). Men adskillige svin løb hjem, deraf mundheldet: Du har det vel ligesom svinet, der blev kørt hen og måtte gå hjem (19).

Agern fedede bedre end bog, – »det deraf beholdte flæsk er meget sødt og behageligt at spise fersk, men tåler ikke at gemmes ... [det er] fastere og mere velsmagende end af bog, hvoraf det har en olieagtig og modbydelig smag« (1798; 14), det var for løst til saltning og svandt under røgningen ind som følge af afdrypning; i den sidste tid kom svinene derfor på stald og blev fodret med lidt korn og valle for at give flæsket en bedre kvalitet (20).

En forordning 20/10 1670 forbyder i oldenår at fælde oldenbærende træer før 12. november (21). Skovforordningen 13/9 1687 og 21/1 1710 befatter sig også med udvisningen af oldensvin. Danske Lov 1683 byder, at svin i anden mands skov skal være forsynet med indbrændt mærke. »Når olden indfalder, hvad enten der er fuld eller halv olden, skal dog indbrænding ske samt brændpenge og oldengæld betales for hver

Svineladen på Bornholm fra oldensvinenes tid. Sådanne primitive lader opførtes rundt om i skovene, så at svinene mens de gik på olden kunne søge ly for fugt og kulde. Foto ca. 1930 af Sigvart Werner. Jagt- og Skovbrugsmuseet, Hørsholm.

mand især« (bylov for Bogø ved Møn 1783; 10). Efter kgl. forordning 26/1 1733 skal alle svin udsat i skovene ved Frederiksborg slot have ring i næsen (21). Bestemmelserne skyldtes, at det ofte gav anledning til strid mellem drot og bønder, når sidstnævnte jog deres svin på de kgl. skove. Strynø's præst fik frit brændsel og olden til 10-12 svin i skoven (1584; 22).

Århus kannikebords jordebog nævner o. 1315 de tilhørende skove med ialt 880 svins olden (23). Af en vidneførsel 1468 fremgår, at Selsø bønder i NSjælland så langt man huskede tilbage drev svin på olden i Hornsved = Nordskoven (8). Karlby skov i Randers amt blev 1492 takseret til 1400 svins olden (24).

1500-t: en skov, som dækkede det sydlige Als, kunne i middelmådige oldenår føde 18.000 svin (25). 1511 havde Tranekær Langeland 340 svin på olden; 1574 betalt oldengæld til lenene for 11.000, men i kronens skove gik rimeligvis over 100.000 svin (26). Frederiksborg og Kronborg len havde 1582 ca. 20.000 oldensvin (27), 1578 var der 5.360 i skovene til Vorgård i Vendsyssel (25). Oldenåret 1590 blev 14.000 fedet på olden i Rendsborg skove og over 19.000 i Segeberg SSlesvig, i alt 63.000 i Holsten; for Slesvig skønnes tallet at være 30.000 alene i skovene ved Gottorf (27b).

1600-t: landsbyen Bolteskov MFyn var skyldsat til 75 svins olden, dvs. en bonde kunne fede 15 svin på skoven (28); i nogle skove på Als var der over 5000 (29). Det gode oldenår 1616 var 1628 svin indbrændt til Kongeskoven på NVFyn (30), Silkeborg len havde 10.343 oldensvin (31) og skovene under Skanderborg var takseret til 2.166, tre år senere til 10.733 (32). 1625 ansloges Thurø skove (1100 tdr. land) til 2.200 svins olden; 1630 betalt til Frederiksborg og Kronborg len oldengæld for over 12.000, samme år 7.000 i Antvorskov len, 1650 næsten 11.000 i Vordingborg len (27), 1641-42 gik i alle Kronborg lens skove 5.856 gamle svin, 2.691 unge og 649 smågrise eller i alt 9.196 (21), samme periode havde Silkeborg len indsat 6.328 (31). På Tranekær blev 1634 slagtet 200 oldensvin, 1637 260 (og mærket 1900), men 1639 kun 40, året efter 79; det særligt gode oldenår 1644 var der i kronens skove på Langeland i alt 2.516 svin (33). 1656 oplyses, at der til nogle herregårdsskove i Viborg stift blev uddrevet og brændemærket indtil 24.000 svin (11). 1622 skulle Nordskoven ved Jægerspris ernære 2800 fuldvoksne svin (12, 21). 1683 ansattes skoven til Ryomgård til 882 og Karlby skov til 565 svins olden (24).

1700-t: 1711 var Høgsholm skove vurderet til 1700 og Gisselfelds 1720 til 3.253 svin (9), Holstenshus' skove SFyn modtog samme år 840,